

EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS
ANTRASIS SKYRIUS

BYLA GEČAS prieš LIETUVĄ

(Pareiškimo Nr. 418/04)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2007 m. liepos 17 d.

Byloje Gečas prieš Lietuvą,

Europos Žmogaus Teisių Teismas (antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininkės F. TULKENS,

teisėjų A. B. BAKA,

I. CABRAL BARRETO,

V. ZAGREBELSKY,

A. MULARONI,

D. JOČIENĖS,

D. POPOVIĆ

ir *skyriaus kanclerės* S. DOLLÉ,

po svarstymo uždarame posėdyje 2007 m. birželio 26 d.,

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Algimantas Gečas (pareiškėjas), kuris Teismui pateikė pareiškimą (Nr. 418/04) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (Konvencija) 34 straipsnį.

2. Pareiškėjui atstovavo Klaipėdoje praktikuojantis advokatas A. Žlioba.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

4. 2006 m. gegužės 9 d. Teismas nusprendė perduoti pareiškimą Vyriausybei. Vadovaudamasis Konvencijos 29 straipsnio 3 dalimi, Teismas nutarė iš karto spręsti dėl pareiškimo priimtumo ir jo esmės.

FAKTAI

I. BYLOS APLINKYBĖS

5. Pareiškėjas gimė 1966 m. ir gyvena Klaipėdos rajone.
6. Pareiškėjas buvo policijos pareigūnas. 1997 m. liepos 8 d. jis buvo sulaikytas ir jam pareikšti kaltinimai dėl kyšio paėmimo. 1997 m. liepos 10 d. pareiškėjas buvo paleistas į laisvę, paskiriant jam kardomąją priemonę – rašytinį pasižadėjimą neišvykti.
7. Ikiteisminis tyrimas buvo baigtas 1997 m. rugsėjo 15 d. ir 1997 m. rugsėjo 24 d. pareiškėjui buvo pateikta kaltinamoji išvada.
8. 1998 m. sausio 29 d. Klaipėdos apygardos teismas nuteisė pareiškėją dėl tarnybos įgaliojimų viršijimo (tuo metu galiojusio Baudžiamojo kodekso 287 straipsnis).
9. 1998 m. kovo 18 d. Apeliacinis teismas paliko sprendimą nepakeistą.
10. 1998 m. birželio 23 d. Aukščiausiasis Teismas panaikino žemesniųjų teismų sprendimus ir grąžino bylą tyrimui papildyti. Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad kaltinimai pareiškėjui buvo abstraktūs. Kaltinimas kyšininkavimu, nurodytas kaltinamojoje išvadoje, proceso metu buvo perkvalifikuotas į kaltinimą tarnybos įgaliojimų viršijimu. Dėl to pareiškėjo teisė į gynybą buvo nepagrįstai apribota. Be to, Aukščiausiasis Teismas manė, kad tyrimas buvo neužbaigtas ir nurodė, jog būtina ištirti pareiškėjo teiginius apie tai, kad jis elgėsi pagal įslaptintą Vidaus reikalų ministro įsakymą Nr. 004.
11. 1998 m. rugsėjo 25 d. ikiteisminis tyrimas buvo baigtas.
12. 1998 m. spalio 12 d. prokuroras surašė kaltinamąją išvadą, kurioje pareiškėjui buvo pareikšti kaltinimai dėl tarnybos įgaliojimų viršijimo.
13. 1999 m. sausio 11 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas nusprendė atiduoti pareiškėją teismui. Vis dėlto teismo posėdis, numatytas 1999 m. balandžio 19 d., buvo atidėtas prašant kaltinamojo advokatui dėl to, kad advokatas turėjo dalyvauti kitoje byloje.
14. 1999 m. lapkričio 25 d. proceso dalyviai vėl buvo šaukiami į teismo posėdį, bet kaltinamojo advokatas paprašė jį atidėti dėl savo atostogų.
15. Kitas teismo posėdis, turėjęs įvykti 2000 m. sausio 18 d., buvo atidėtas dėl to, kad dalis liudytojų neatvyko į teismą.
16. Į 2000 m. vasario 23 d. posėdį keli liudytojai vėl neatvyko. Be to, kaltinamojo advokatas prašė atidėti posėdį tam, kad būtų išsiaiškinta dėl įslaptintos medžiagos, *inter alia* įsakymo Nr. 004, kuris buvo baudžiamosios bylos dalis, naudojimo. Todėl teismo posėdis buvo atidėtas, o 2000 m. kovo 1 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas kreipėsi į Aukščiausiąjį Teismą, prašydamas išaiškinti procesinę teisę, susijusią su įslaptintų duomenų naudojimu. Formalus Aukščiausiojo Teismo atsakymas nebuvo gautas, bet 2000 m. gegužės 8 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas vėl šaukė proceso šalis į 2000 m. birželio 8 d. posėdį.
17. Teismo posėdžiai, numatyti 2000 m. birželio 8 ir 30 d., buvo atidėti dėl į teismą neatvykusių kelių liudytojų.
18. 2000 m. rugpjūčio 29 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas išteisino pareiškėją, nenustatęs jo veikoje nusikaltimo sudėties. Teismas pažymėjo *inter alia*, kad jis neišnagrinėjo įsakymo Nr. 004, kadangi dėl šio klausimo negavo išaiškinimo iš Aukščiausiojo Teismo. Prokuroras apskundė šį nuosprendį.
19. Nuo 2001 m. vasario 26 d. iki kovo 13 d. apeliaciniame procese buvo paskelbta pertrauka, kad kaltinamojo advokatas turėtų laiko parengti klausimus liudytojui, kurį teismas ketino apklausti ir kuriam buvo taikomas anonimiškumas.
20. 2001 m. birželio 5 d. Klaipėdos apygardos teismas atmetė prokuroro apeliacinį skundą. Savo nutartyje teismas nurodė įsakymą Nr. 004 ir atkreipė dėmesį į tai, kad nors šis įsakymas nebuvo konkrečiai nagrinėtas šios bylos kontekste, teisėjams jo turinys buvo žinomas.
21. 2001 m. lapkričio 20 d. Aukščiausiasis Teismas dar kartą panaikino žemesniųjų teismų sprendimus. Jis pabrėžė *inter alia*, kad teismai neturėtų grįsti savo išvadų įsakymu Nr. 004, kuris nebuvo nagrinėjamas teismo procesu metu. Be to, jis atkreipė dėmesį ir į tai, kad net, jeigu toks įsakymas ir apskritai būtų egzistavęs, jo nuostatos teismui nebuvo žinomos. Byla buvo grąžinta nagrinėti į pirmąją instanciją.

22. Nuo 2002 m. sausio 17 d. iki 2002 m. vasario 18 d. teisminis nagrinėjimas buvo atidėtas kaltinamojo advokato prašymu dėl to, kad jis turėjo dalyvauti kitoje byloje.

23. 2002 m. vasario 18 d. teismo posėdis buvo atidėtas, nes dalis liudytojų neatvyko. Procesas buvo tęsiamas 2002 m. kovo 22 d.

24. 2002 m. gegužės 6 d. pareiškėjo advokatas prašė posėdį atidėti, kad susipažintų su įslaptinta medžiaga, kuri buvo naudota byloje kaip įrodymas. Buvo duotas sutikimas posėdį atidėti iki 2002 m. liepos 8 d.

25. Nuo 2002 m. liepos 8 iki 30 d. teisminis nagrinėjimas buvo atidėtas, kadangi kaltinamojo advokatas prašė laiko pasiręgti kaltinamojo gynybai, nes prokuroras pateikė sunkesnius kaltinimus.

26. 2002 m. gegužės 16 d. pareiškėjas kreipėsi raštu į Vidaus reikalų ministeriją prašydamas leidimo susipažinti su įslaptinta medžiaga, „kuri buvo pateikta teismui teismo nagrinėjimo pradžioje“. Jis tvirtino, kad, nors pareikšti kaltinimai buvo grindžiami šia informacija, jam nebuvo leista su ja susipažinti. Pareiškėjo prašymas buvo atmestas tuo pagrindu, kad toks leidimas gali būti suteikiamas tik teisėsaugos institucijų darbuotojams. Pareiškėjas pateikė skundą administraciniam teismui.

27. 2002 m. liepos 30 d. Klaipėdos miesto apylinkės teismas nuteisė pareiškėją dėl tarnybos įgaliojimų viršijimo, remdamasis *inter alia* įsakymo Nr. 004 nuostatomis. Pareiškėjui buvo paskirta bausmė ir dvejiems metams atimta teisė dirbti teisėsaugos institucijose. Vis dėlto jis buvo nuo paskirtos bausmės atleistas suėjus patraukimo baudžiamajon atsakomybės senaties terminui. Pareiškėjas pateikė apeliacinį skundą, teigdamas, kad buvo pažeistos jo teisės į gynybą ir rungimosi principas. Jis tvirtino, kad, nors teismai grindė savo išvadas įsakymo Nr. 004 nuostatomis, jis nebuvo išnagrinėtas teismo posėdyje. Be to, pareiškėjui nebuvo leista su tuo įsakymu susipažinti.

28. 2002 m. rugsėjo 18 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas atmetė pareiškėjo skundą dėl atsisakymo jam leisti susipažinti su įslaptinta medžiaga, kadangi pareiškėjas nepasinaudojo išankstine ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka, o būtent, nesikreipė dėl šios problemos į Paslapčių apsaugos koordinavimo komisiją (Komisiją). 2002 m. rugsėjo 25 d. pareiškėjas kreipėsi į Komisiją.

29. 2002 m. rugsėjo 30 d. Klaipėdos apygardos teismas nusprendė atidėti bylos nagrinėjimą, kol bus išspręstas įslaptintų įrodymų naudojimo ir susipažinimo su jais klausimas.

30. 2003 m. sausio 14 d. ir vasario 17 d. Paslapčių apsaugos koordinavimo komisija informavo pareiškėją, kad jis turėjo teisę susipažinti su visa baudžiamosios bylos medžiaga, kadangi turėjo kaltinamojo statusą. Pareiškėjui buvo patarta pristatyti šią išvadą bylą nagrinėjančiam teismui.

31. Kitas baudžiamosios bylos teismo posėdis buvo numatytas 2003 m. kovo 4 d. Tuo tarpu pareiškėjas apskundė Komisijos sprendimą.

32. 2003 m. kovo 4 d. teismo posėdis buvo atidėtas kaltinamojo advokato prašymu dėl laukiamo administracinių teismų sprendimo. Pareiškėjui buvo nurodyta nedelsiant informuoti teismą apie administracinio proceso rezultatus. Vis dėlto administraciniai teismai atsisakė patenkinti pareiškėjo skundą tuo pagrindu, kad jis be svarbios priežasties nesilaikė įstatyme numatyto 20 dienų termino. 2003 m. balandžio 17 d. Vyriausiasis administracinis teismas priėmė galutinę nutartį šiuo klausimu. 2003 m. gegužės 13 d. šią nutartį gavo Klaipėdos apygardos teismas.

33. 2003 m. birželio 3 d. Klaipėdos apygardos teismas nustatė, kad, remiantis naujuoju Baudžiamojo proceso kodeksu, įsigaliojusiu 2003 m. gegužės 1 d., baudžiamoji byla turi būti nutraukta suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui. Dėl to apkaltinamasis nuosprendis buvo panaikintas ir procesas nutrauktas.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

34. Ankstesnio Baudžiamojo proceso kodekso (galiojusio iki 2003 m. gegužės 1 d.) 18 straipsnyje ir naujojo Baudžiamojo proceso kodekso (įsigaliojusio nuo 2003 m. gegužės 1 d.) 2, 44 ir 176 straipsniuose numatyta, kad bylos tyrimas ir teisminis nagrinėjimas turi būti atlikti per kiek įmanoma trumpesnį laiką.

35. Naujojo Civilinio kodekso (kuris įsigaliojo 2001 m. liepos 1 d.) 6.272 straipsnio 1 dalyje numatoma teisė pareikšti civilinį ieškinį dėl turtinės ir neturtinės žalos, atsiradusios dėl ikiteisminio tyrimo pareigūnų ar

teismų neteisėtų veiksmų baudžiamajoje byloje, atlyginimo. Ši nuostata numato žalos atlyginimą už neteisėtą nuteisimą, neteisėtą sulaikymą ar suėmimą, neteisėtą procesinės prievartos priemonių pritaikymą ar neteisėtą administracinės nuobaudos paskyrimą. Vadovaujantis vidaus teismų praktika (pirmasis sprendimas šiuo klausimu priimtas Vilniaus apygardos teismo 2005 m. birželio 7 d. civilinėje byloje Nr. 2A-451/05), ši nuostata taip pat suteikia galimybę reikalauti žalos atlyginimo dėl per ilgos baudžiamajo proceso trukmės. Savo sprendime Vilniaus apygardos teismas vertino baudžiamajo tyrimo veiksmingumą Konvencijos 5 straipsnio 3 dalies požiūriu.

36. 2006 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarime nustatyta:

„<...> asmuo pagal Konstituciją turi teisę reikalauti neteisėtais valstybės institucijų, pareigūnų veiksmais padarytos žalos atlyginimo ir tada, kai atitinkamas žalos atlyginimo atvejis jokiame įstatyme nėra nurodytas, o teismai, pagal savo kompetenciją sprendžiantys tokias bylas, turi <...> įgaliojimus atitinkamą žalos atlyginimą priteisti, tiesiogiai taikydami Konstituciją, <...> bendruosius teisės principus, vadovaudamiesi *inter alia* protingumo principu ir kt.“

TEISĖ

I. DĖL KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMO

37. Pareiškėjas skundėsi, kad proceso trukmė neatitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo, įtvirtinto Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje kurioje, kiek yra reikšminga, numatyta:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens <...> jam pareikšto kokio nors baudžiamajo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą <...> per įmanomai trumpiausią laiką <...> išnagrinėtų <...> teismas <...>“

38. Procesas prasidėjo 1997 m. liepos 8 d. ir baigėsi 2003 m. birželio 3 d. nutartimi nutraukti pareiškėjo baudžiamąją bylą dėl suėjusio baudžiamosios atsakomybės senaties termino. Taigi procesas truko 5 metus ir beveik 11 mėnesių.

A. Priimtinumai

39. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas turėjo pareikšti civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo bendros kompetencijos teisme pagal Civilinio kodekso, įsigaliojusio 2001 m. liepos 1 d., 6.272 straipsnį. Ji įrodinėjo, kad šios priemonės veiksmingumą atitinka vidaus teismų praktika. Be to, Vyriausybė nurodė Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimą, kuriuo buvo pripažinta bendroji teisė į žalos, atsiradusios dėl neteisėtų valstybės veiksmų, atlyginimą net ir nesant specialaus teisinio pagrindo. Galiausiai, Vyriausybė pakartojo, kad Konvencija yra tiesiogiai taikytina Lietuvos teisinėje sistemoje ir pareiškėjas galėjo ja remtis bet kuriame vidaus procese. Vyriausybė manė, jog, atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas nepasinaudojo nė vienu iš šių būdų, jo skundas turi būti atmestas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

40. Pareiškėjas ginčijo šiuos teiginius.

41. Teismas pakartoja, kad skundų pateikimas Teismui yra papildomas nacionalinių žmogaus teisių apsaugos sistemų mechanizmas. Šis subsidiarusis pobūdis yra įtvirtintas Konvencijos 13 straipsnyje ir 35 straipsnio 1 dalyje (žr. *Scordino v. Italy* (No. 1) [GC], no. 36813/97, § 140, ECHR 2006).

42. 35 straipsnio 1 dalimi, numatančia vidaus teisinės gynybos priemonių panaudojimo taisyklę, siekiama suteikti Susitariančioms Valstybėms galimybę užkirsti kelią tariamiems pažeidimams ar juos atitaisyti, kol dėl jų bus kreiptasi į Teismą. 35 straipsnio 1 dalies taisyklė yra pagrįsta 13 straipsnyje esančia prielaida (su kuria ji yra glaudžiai susijusi), kad Konvencijoje įtvirtintų asmens teisių pažeidimų atveju yra veiksminga vidaus priemonė (žr., tarp kitų, *Scordino*, minėtas pirmiau, § 141; taip pat *Kudla v. Poland* [DK], no. 30210/69, § 152, ECHR 2000-XI).

43. Nepaisant to, pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį, privalo būti panaudotos tik tos teisinės gynybos priemonės, kurios yra susijusios su tariamais pažeidimais ir tuo pačiu metu yra prieinamos bei pakankamos. Šios priemonės turi būti prieinamos ne tik teoriškai, bet ir praktiškai. Priešingu atveju jos neatitiks prieinamumo ir veiksmingumo reikalavimų (žr. *inter alia Scordino*, cituota pirmiau, § 142; *Vernillo*

v. France, 1991-02-20, Series A no. 198, p. 11–12; *Dalia v. France*, 1998-02-19, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, p. 87–88, § 38; *Mifsud v. France* (dec.) [GC], no. 57220/00, ECHR 2002-VIII).

44. Teismas toliau pažymi, kad įtikinti Teismą, jog teisinės gynybos priemonės buvo veiksmingos, yra Vyriausybės, teigiančios, kad nebuvo panaudotos teisinės gynybos priemonės, pareiga. Be to, paprastai vertinama, ar vidaus priemonės buvo panaudotos, atsižvelgiant į datą, kai pareiškimas buvo pateiktas Teismui (žr. *Baumann v. France*, Nr. 33592/96, § 47, 2001-05-22; *Scordino*, cituota pirmiau § 144; *Grizincic v. Slovenia*, no. 26867/02, § 99, 2007-05-03).

45. Šioje byloje Teismas primena savo išvadą byloje *Simonavičius prieš Lietuvą* (no. 37415/02; §§ 32–35, 2006-06-27 d.) ir *Kuvikas prieš Lietuvą* (no. 21837/02, §§ 41–45, 2006-06-27), kuriose Teismas įvertino Vyriausybės nurodytą priemonę – žalos atlyginimo reikalavimą pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį – ir padarė išvadą, kad ji neatitinka „veiksmingumo“ reikalavimo. Be to, Teismas pastebi, kad Vilniaus apygardos teismo 2005 m. birželio 7 d. sprendime, kurį Vyriausybė nurodė kaip 6.272 straipsnio taikymo pavyzdį, baudžiamosios bylos nagrinėjimo trukmė buvo vertinama Konvencijos 5 straipsnio 3 dalies, o ne 6 straipsnio 1 dalies požiūriu. Toje byloje vidaus teismai vertino ribojančios priemonės taikymą kaip vieną iš aspektų, į kuriuos turi būti atsižvelgiama nustatant valstybės institucijų veiksmų neteisėtumą dėl tyrimo vilkinimo.

46. Teismas nemato priežasčių nukrypti nuo savo ankstesnės praktikos. Ypač Teismas primena, kad Vyriausybės siūloma priemonė grindžiama Civilinio kodekso, įsigaliojusio 2001 m. liepos 1 d., nuostata, tuo tarpu, kai pirmasis atitinkamos vidaus teismų praktikos pavyzdys šiuo klausimu atsirado nuo 2005 m. birželio mėn. Nėra požymių, kad tokia priemonė – net teoriškai – šioje byloje buvo prieinama pareiškėjui didžiąją proceso, kuris prasidėjo 1997 m. liepos 8 d., dalį Taip pat nebuvo įrodyta, kad naujojo Civilinio kodekso 6.272 straipsnis galėjo būti taikomas atgaline data delsimams iki jo įsigaliojimo (žr. *Simonavičiaus* sprendimas, cituotas pirmiau, *ibid*).

47. Dėl Vyriausybės teiginių, kad laikotarpiu nuo 2001 m. liepos 1 d. iki 2003 m. birželio 3 d. pareiškėjas galėjo reikalauti žalos atlyginimo, Teismas pastebi, kad šio pareiškimo pateikimo metu ir iki 2005 m. birželio nebuvo vidaus teisės ir praktikos, patvirtinančios, kad Civilinio kodekso 6.272 straipsnis galėtų būti teisinės gynybos priemonė pažeidus „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimą. Vyriausybė nepateikė ir jokių vėlesnių (po 2005 m. birželio) šios nuostatos taikymo pernelyg ilgos proceso trukmės atveju pavyzdžių.

48. Teismas patvirtina savo poziciją, kad įstatymų leidėjui priėmus naują vidaus priemonę, Teismas tinkamai atsižvelgs į tokios priemonės reikšmę *inter alia* palikdamas valstybei plačią vertinimo laisvę tvarkyti šiuos klausimus būdu, atitinkančiu jos teisinę sistemą ir tradicijas (žr. *Scordino*, cituota pirmiau, § 189).

49. Vis dėlto šio pareiškimo pateikimo metu Lietuvoje to dar nebuvo. Šiuo atžvilgiu yra reikšmingi trys elementai: a) specialios įstatymo nuostatos, numatančios žalos atlyginimo galimybę dėl per ilgo proceso, nebuvimas, b) Civilinio kodekso 6.272 straipsnio, numatančio valstybės deliktinę atsakomybę, bendrasis pobūdis, c) teismų praktikos, patvirtinančios tos nuostatos taikymą byloje dėl per ilgos proceso trukmės, trūkumas.

50. Šiomis aplinkybėmis Teismas nemano, kad galimybė reikalauti žalos atlyginimo dėl per ilgos proceso trukmės pagal Civilinio kodekso 6.272 straipsnį šio pareiškimo pateikimo metu buvo įgijusi pakankamą teisinį tikrumą, kad būtų privalomas jos pavartojimas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį (žr. *mutatis mutandis Jakubowska v. Luxembourg* (dec.), no. 41193/02, 2006-09-28; taip pat žr., *a contrario*, *Charzynski v. Poland*, no. 15212/03, § 41, 2005-03-01).

51. Galiausiai, nors Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas galėjo pareikšti ieškinį remdamasis bendrais teisės principais, Konstitucija ar Konvencija, ji nepateikė jokių įrodymų, kad parodytų, jog tokia priemonė tikrai galėjo būti sėkminga, ypač iki Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 19 d. nutarimo.

52. Todėl Teismas daro išvadą, kad ši pareiškimo dalis negali būti atmesta dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo.

53. Teismas mano, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas, Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies požiūriu. Taip pat jis nėra nepriimtinas kokiu nors kitu pagrindu, todėl pareiškimas turi būti paskelbtas priimtinu.

B. Esmė

54. Vyriausybė tvirtino, kad „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimas nebuvo pažeistas, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą, institucijų pastangas spręsti ją rūpestingai ir ypač dėl vilkinimo, priskirtino gynybai.

55. Pareiškėjas nesutiko.

56. Vadovaujantis Teismo praktika, proceso trukmės pagrįstumas turi būti vertinamas, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes ir į Teismo praktikoje įtvirtintus kriterijus, o būtent, į bylos sudėtingumą ir pareiškėjo bei valstybės institucijų elgesį (žr., tarp kitų, *Simonavičius*, cituota pirmiau, § 40).

57. Šioje byloje Teismas mano, kad byla tam tikrais atžvilgiais buvo sudėtinga. Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad jos nagrinėjimas buvo atidėtas daugiau nei 11 mėnesių dėl pareiškėjo advokato užimtumo. Taip pat buvo tam tikrų sunkumų, kurie negali būti priskiriami vien tik valstybės institucijoms, atsižvelgiant į tai, kad dalis liudytojų neatvykdavo į posėdžius.

58. Vis dėlto Teismas mano, kad didžiausią proceso vilkinimą sukėlė vidaus institucijų veiksmai, klaidos ar interiškas. O būtent, byla 1998 m. birželio 23 d. Aukščiausiojo Teismo buvo pirmą kartą grąžinta ikiteisminiam tyrimui papildyti dėl daugelio tyrimo ir nagrinėjimo teisme trūkumų. Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į netinkamą kaltinimų pareiškėjui formulavimą ir į tai, kad nebuvo išnagrinėti įrodymai, susiję su įslaptintu įsakymu Nr. 004 (žr. 10 punktą pirmiau).

59. Be to, 2001 m. lapkričio 20 d. Aukščiausiasis Teismas antrą kartą grąžino bylą iš naujo nagrinėti pirmąją instanciją, remdamasis tuo, kad teismai savo išvadas grindė įsakymu Nr. 004, kuris nebuvo išnagrinėtas teismo posėdžiuose (žr. 21 punktą pirmiau).

60. Toliau matyti, kad daugiau nei 13 mėnesių buvo delsiama dėl nežinojimo, kaip spręsti susipažinimo su įrodymais, kurie pagal įsakymą Nr. 004 buvo įslaptinti, klausimą. Nepaisant to, kad Aukščiausiasis Teismas šią problemą jau buvo iškėlęs 1998 m. birželį, teismams konsultuojantis su Aukščiausiuoju Teismu (žr. 10 ir 16 punktus pirmiau) nepavyko išspręsti šio klausimo. Teismas atkreipia ypatingą dėmesį į tai, kad šio įslaptinto įsakymo naudojimas vėl buvo ginčo objektas Aukščiausiojo Teismo 2001 m. lapkričio 20 d. nutartyje ir vienas iš pagrindų grąžinti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti *de novo* (žr. 21 ir 59 punktus pirmiau). Bylos nagrinėjimas vėl turėjo būti atidėtas tam, kad gynybai būtų suteikta laiko susipažinti su įslaptintais įrodymais (žr. 24, 29 ir 32 punktus pirmiau).

61. Atsižvelgdamas į minėtas aplinkybes Teismas mano, kad valdžios institucijos nesugebėjo rūpestingai išnagrinėti bylos ir todėl daro išvadą, kad proceso trukmė neatitiko „įmanomai trumpiausio laiko“ reikalavimo. Taigi buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

II. DĖL KITŲ KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIŲ PAŽEIDIMŲ

62. Pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jo atleidimas iš pareigų iki baudžiamojo proceso pabaigos, o taip pat jo bylos viešinimas spaudoje prilygo nekaltumo prezumpcijos principo, įtvirtinto 6 straipsnio 2 dalyje, pažeidimui. Konvencijos 6 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„<...> Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo laikomas nekaltu tol, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą <...>“

63. Vis dėlto Teismas pastebi, kad pareiškėjas nekėlė šių klausimų savo apeliaciniame skunde Klaipėdos apygardos teismui. Vadinasi, ši pareiškimo dalis turi būti atmesta dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIŲ TAIKYMAS

64. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prireikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

65. Pareiškėjas reikalavo 500 000 eurų neturtinės žalos atlyginimo.

66. Vyriausybė laikė šiuos reikalavimus nepagrįstais.

67. Teismas mano, kad pareiškėjas patyrė tam tikrą neturtinę žalą. Vis dėlto jis pastebi, kad iš dalies procesas buvo vilkinamas ir dėl pareiškėjo advokato. Taigi, vadovaudamasis teisingumo pagrindais, Teismas šiuo pagrindu priteisia pareiškėjui 900 eurų.

B. Kaštai ir išlaidos

68. Pareiškėjas taip pat reikalavo 2006 Lietuvos litų (apie 581 eurą) bylinėjimo išlaidoms ir kaštams Teisme padengti.

69. Vyriausybė šį reikalavimą laikė nepagrįstu.

70. Teismas mano, kad pareiškėjo reikalavimas yra pagrįstas ir priteisia visą sumą.

C. Palūkanos nevykdant įsipareigojimų

71. Teismas mano, kad palūkanos nevykdant įsipareigojimų turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant 3 procentus.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

1. *Skelbia* skundą dėl per ilgos proceso trukmės priimtiniu, o likusią pareiškimo dalį – nepriimtina;

2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;

3. *Nusprendžia*:

a) kad atsakovė valstybė per tris mėnesius nuo dienos, kai šis sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, turi sumokėti pareiškėjui 900 (devynis šimtus) eurų neturtinei žalai atlyginti ir 581 (penkis šimtus aštuoniasdešimt vieną) eurą kaštams ir išlaidoms padengti bei bet kokį mokesį, kuris gali būti taikomas šioms sumoms, kurios turi būti konvertuojamos į atsakovės valstybės valiutą pagal sprendimo įvykdymo dienos kursą;

b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo, nuo pirmiau minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant 3 procentus;

4. *Atmeta* kitus pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2007 m. liepos 17 d. vadovaujantis Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

S. DOOLÉ
Kanclerė

F. TULKENS
Pirmininkė